

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА
ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ
БИЛИМ БЕРҮҮНҮН САПАТТЫН БААЛОО ЖАНА
МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫН УЛУТТУК
БОРБОРУ
ДБ ДОЛБООРЛОРДУ КООРДИНАЦИЯЛОО БӨЛҮМҮ
“Келечек үчүн билим берүү”**

PISAга БАГЫТТАЛГАН ТЕСТТЕРДИ КОЛДОНУУ БОЮНЧА НУСКАМАЛАР

БИШКЕК - 2023

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА
ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

**БИЛИМ БЕРҮҮНҮН САПАТТЫН БААЛОО ЖАНА
МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫН УЛУТТУК
БОРБОРУ**

**PISAга БАГЫТТАЛГАН ТЕСТТЕРДИ КОЛДОНУУ
БОЮНЧА НУСКАМАЛАР**

“Мугалимдер жана окуучулар үчүн PISAга багытталган тесттерди колдонуу боюнча нускамалар” материалы Дүйнөлүк банктын “Келечек үчүн билим берүү” долбоорлорун координациялоо департаментинин каржылык колдоосу менен Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин Билим берүүнүн сапатын баалоо жана маалыматтык технологиялардын улуттук борбору тарабынан басмага даярдалды.

Бишкек - 2023

1. PISAга БАГЫТТАЛГАН ТЕСТТЕРДИ КОЛДОНУУ БОЮНЧА МУГАЛИМДЕР ҮЧҮН НУСКАМАЛАР

PISAга багытталган тесттердин максаты эмне?

PISAга багытталган тесттер окуучулардын окуу процессинде тынымсыз алган билим-билгичтигин, жана көндүмдөрүн адамдын ишмердүүлүгүнүн, коммуникациясынын жана социалдык мамилелеринин ар кандай чөйрөлөрүндө практикалык жана турмуштук маселелердин кеңири спектрин чечүү үчүн колдонууга даярдыгын жана жөндөмдүүлүгүн баалоого арналган.

PISAга багытталган тесттер эмнени өлчөйт?

PISAга багытталган тесттер функционалдык сабаттуулуктун өнүгүү деңгээлин баалайт – окуурмандык, математикалык жана табигый -илимий.

PISA изилдөөсүндө эксперттеринин көз карашы боюнча, экинчи деңгээл (босого) маанилүү. Бул деңгээлге жеткен окуучулар жөнөкөй, күнүмдүк кырдаалдарда жөнөкөй маселелерди чече алышат. Босого деңгээлге жетпей калуу реалдуу жашоого жөнөкөй көнүү; 2-деңгээлден төмөн окуучулар билим берүү уюмунан өзгөчө көңүл бурууну талап кылат.

PISA изилдөөсүндө 4-деңгээлге жеткен окуучулар жаңы маалымат алуу үчүн болгон билимди жана көндүмдөрдү колдонуу жөндөмүн көрсөтүшөт.

Окуучулар жогорку деңгээлге жеткен (5 жана 6) өз алдынча ой жүгүрткөн жана татаал шарттарда ийгиликтүү иштей ала турган адамдар катары каралышы мүмкүн.

PISAга багытталган тесттер кайсы класстар жана академиялык предметтер үчүн иштелип чыккан?

PISAга багытталган тесттер төмөнкү предметтер боюнча 5–8-класстын окуучулары үчүн 3үч тилде иштелип чыккан:

- 5-класс, математика, окуу жана түшүнүү (кыргыз, орус, өзбек), табият таануу
- 6-класс, математика, окуу жана түшүнүү (кыргыз, орус, өзбек), география, биология
- 7-класс, математика, окуу жана түшүнүү (кыргыз, орус, өзбек), география, биология, физика
- 8-класс, математика, окуу жана түшүнүү (кыргыз, орус, өзбек), география, биология, физика, химия

PISAга багытталган жана стандартташтырылган тесттердин ортосунда кандай айырма бар?

PISAга багытталган тесттер үчүн тапшырмалар, СТ үчүн тапшырмалардан айырмаланып, студенттер белгилүү бир жеке, социалдык же башка (мисалы, илимий, практикалык, колдонуучу) баалуулукка ээ болгон реалдуу маселени чечүү үчүн болгон билимдерин жана көндүмдөрүн кантип колдоно алаарын баалоого багытталган.

Бул милдеттерде негизги нерсе - коюлган маселени чечүү жана кандай гана жол менен болбосун, сөзсүз түрдө берилген предмет боюнча окуган материалга, андан да көбүрөөк - өтүлгөн темага байланыштуу эмес. Маселени чечүү үчүн башка предметтер боюнча алынган билимдерди жана күнүмдүк, көбүнчө илимге чейинки билимдерди колдоно аласыз. Мисалы, эгер биз аймакты табуу жөнүндө сөз кылсак, анда СТ тапшырмаларында, эреже катары, негизги нерсе изилденүүчү геометриялык фигураны

эсептөө үчүн формуланы колдонуу жөндөмүн көрсөтүү болот. PISAга багытталган тесттин тапшырмаларында эң негизгиси реалдуу объекттин, мисалы, континенттин аянтын (анын ичинде контурдук картаны колдонуу жана палитраны колдонуу менен) баалоо ыкмасын/ыкмаларын сунуштоо, зарыл маалыматтарды жана алардын ишенимдүүлүгүн баалоо.

Башкача айтканда, PISAга багытталган тесттердин тапшырмалары аракеттин көйгөйлүү жана белгисиз ыкмалары менен мүнөздөлөт.

PISAга багытталган тесттер ар дайым контексттик болуп саналат. Контекст СТ тапшырмалары үчүн да колдонулат. Бирок, эгерде сиз СТ тапшырмасын контексттен «тазалап» алсаңыз, андан кадимки, кээде татаал, бирок кадимки окуу тапшырмасы ачык-айкын келип чыгат. Ал эми сиз PISAга багытталган тесттин тапшырмасын контексттен “тазалап” алсаңыз, анда тапшырма жөн эле маанисин жоготот.

PISAга багытталган тесттердин тапшырмалары функционалдык сабаттуулуктун тигил же бул түрүн баалоого багытталгандыктан, алар, эреже катары, сабаттуулуктун бул түрүнүн мазмунунун да, компетенттүүлүк моделинин да ар кандай аспектилерин камтыган татаал мүнөзгө ээ.

PISAга багытталган комплекстүү тапшырмалар көбүнчө предметтер аралык мүнөздө болот; алар бир нече темадагы окуу материалдарын камтышы мүмкүн.

PISAга багытталган тапшырмаларды билим берүү процессинде кайда колдонсо болот?

PISAга багытталган комплекстүү тапшырмалар өздөрүнүн фундаменталдык өзгөчөлүктөрүнөн улам ар дайым белгилүү бир

сабактын темасына «байланыштуу» болбойт. Бирок блоктун жеке тапшырмалары сабак учурунда көйгөйдү коюу, изилдөө жүргүзүү жана жаңы нерсени “ачуу”, изилденип жаткан нерсенин маанисин тактоо, иштеп чыгуу жана бекемдөө үчүн колдонулушу мүмкүн.

Бирок, көбүнчө PISAга багытталган тапшырмаларды жалпылоо сабактарында, ошондой эле долбоордук иш-чараларды жана билим берүү изилдөөлөрүн уюштурууда, диспуттарды, талкууларды, ролдук жана иштиктүү оюндарды өткөрүү үчүн, сабакта жана класстан тышкаркы иштерди аткарууда кейсттерди жана моралдык дилеммаларды чечүү үчүн колдонуу максатка ылайыктуу.

Мугалим PISAга багытталган тесттерди окуу процессинде колдонууга даяр деген эмнени билдирет?

Мугалим билим берүү процессинде PISAга багытталган тесттерди колдонууга даяр, эгерде ал

- PISA изилдөөсүнүн өзгөчөлүктөрү, анын ичинде окурмандык, математикалык жана табигый-илимий сабаттуулугунун моделдеринин өзгөчөлүктөрү, ошондой эле баалоонун өзгөчөлүктөрү менен тааныш болот;

- функционалдык сабаттуулукка байланыштуу негизги түшүнүктөрдү билет;

- функционалдык сабаттуулукту калыптандыруу жана баалоо процесстеринин өзгөчөлүктөрүн билип, функционалдык сабаттуулукту калыптандырууну жана баалоону практикада колдон билет;

- функционалдык сабаттуулукту калыптандыруу каражаты катары билим берүү тапшырмасынын ролун түшүнөт, СТ үчүн

тапшырмаларды жана PISAга багытталган тесттерди айырмалайт;

- функционалдык сабаттуулукту калыптандыруу жана баалоо боюнча окуу тапшырмаларын тандоону/иштеп чыгууну билет;

- өнүктүрүүчү билим берүү практикасына: техникаларга жана технологияларга ээ;

- командалык иштерди, окуучулардын окуудагы кызматташтыгын уюштуруу;

- изденүү, анын ичинде окуу-изилдөө жана долбоорлоо иштерин уюштуруу;

- мектеп окуучуларынын баалоочу өз алдынчалыгын калыптандыруу;

- калыптандыруучу баалоо технологиясын, критериалдык-деңгээлдик баалоонун негиздерин билет;

- PISAга багытталган тесттин жыйынтыктарын, анын ичинде талдоо жана чечмелөөнү (интерпретациялоону) билет;

- функционалдык сабаттуулуктун калыптанышы боюнча ар кандай деңгээлдеги окуучулардын топторун аныктайт;

- функционалдык сабаттуулугу ар кандай деңгээлдеги окуучулар менен жеке жана топтук иштерди пландаштыруу жана уюштуруу;

- предметтер аралык өз ара аракеттенүүнү уюштуруп, мугалимдердин коллективинде иштөөнү билет.

PISAга багытталган тесттер боюнча тапшырмалар менен кайдан таанышсам болот?

PISAга багытталган тесттердин бардык иштелип чыккан системалары Кыргыз Республикасынын Билим берүү министрлигинин Билим берүүнүн сапатын жана маалыматтык технологияларды баалоо боюнча улуттук борборунун сайтында (<https://ncokoit.kg/>) жайгаштырылган.

2. ОКУУЧУЛАР ҮЧҮН PISAГА БАГЫТТАЛГАН ТЕСТТЕРДИ КОЛДОНУУ БОЮНЧА НУСКАМАЛАРЫ

PISAга багытталган тесттер деген эмне?

PISAга багытталган тесттер – ар кандай маселелерди чечүү үчүн болгон билимиңизди колдонуу жөндөмүңүздү баалоого арналган - өлчөөчү курал.

Мисалы, баарыбызга ар кандай тексттерди – окуу, көркөм, публицистикалык, илимий-популярдуу, техникалык нускамаларды жана башкаларды окууга туура келет. Кээде бир эле тема боюнча бир нече тексттер. Биз муну бизге керектүү маалыматты табуу үчүн жасайбыз - фактылуу же баалоочуу. Же түрдүү тексттерди салыштыруу жана алардагы карама-каршылыктарды аныктоо, туура чечим кабыл алуу үчүн алардын ишенимдүүлүгүнө баа берүү. Сиздин даярдыгыңыз жана иш-аракеттердин бул түрлөрүн аткарууга жөндөмдүүлүгүңүз окурмандык сабаттуулук тесттеринин жардамы менен бааланат.

Математика жана табигыйилимий сабаттуулук боюнча тесттер сиздин алдыңызда турган көйгөйдү - күнүмдүк, илимий же башка - табигый жана математика предметтеринин куралдарын колдонуу менен кантип чече аларыңызды көрүү жөндөмүңүздү баалайт. Мисалы, узак сейилдөө учурунда канча жол басып өткөнүңүздү билгиңиз келсе, аны кантип аныктай аласыз? Бул

учурда, математика, физика же география сиздин кызыгууңузду канааттандырууга кантип жардам берет?

Анткени мектепте алган билим сизге мугалим баа коюу үчүн гана керек эмес. Алган билимиңиз, эң жакшысы өзүңүзгө жана башкалардын пайдасына колдонуу үчүн керек. Мисалы, илимий ачылыштарды жасоо, же жаңы эффективдүү технологияларды сунуштоо, же тааныш нерселердин колдонуучу касиеттерин жакшыртуу ж.б.у.с.

Мектепте алган билимиңди кантип колдонууну билесизби?

Жөнөкөй, күнүмдүк кырдаалдарда жөнөкөй маселелерди гана чече аласызбы?

Же, балким, сиз керектүү жаңы маалыматты алуу үчүн болгон билимиңизди жана жөндөмүңүздү колдоно аласызбы?

Же өз алдынча ой жүгүртүп, компетенттүү жана натыйжалуу чечимдерди кабыл алуу менен татаал шарттарда ийгиликтүү аракеттене аласызбы?

PISAга багытталган тесттер дал ушул суроолорго жооп берүүгө арналган.

PISAга багытталган тесттер кайсы класстар жана академиялык предметтер үчүн иштелип чыккан?

PISAга багытталган тесттер төмөнкү предметтер боюнча 5–8-класстын окуучулары үчүн иштелип чыккан:

•5-класс – математика, окуу жана тушунуу (кыргыз, орус, өзбек), табият таануу,

•6-класс – математика, окуу жана тушунуу (кыргыз, орус, өзбек), география, биология,

•7-класска — математика, окуу жана тушунуу (кыргыз, орус, өзбек), география, биология, физика,

•8-класс – математика, окуу жана тушунуу (кыргыз, орус, өзбек), география, биология, физика, химия

Эмне үчүн сизге PISAга багытталган тесттер менен тааныш болушуңуз керек?

Биз сизге биринчи кезекте PISAга багытталган тесттер менен таанышууну сунуштайбыз, анткени аларды чечүү кызыктуу убакыт өткөрүүгө, маанилүү маселе жөнүндө ойлонууга, берилген кырдаалда өзүңүздүн жүрүм-турумуңуздун стратегиялары жөнүндө ойлонууга мүмкүндүк берүүчү абдан кызыктуу иш, жаңы бир нерсе билип, а балким, ачылыш жасоо!

PISAга багытталган тесттер менен таанышуу өзүң жөнүндө жаңы нерсени билүүгө жардам берет, атап айтканда - өзүңүздүн даярдануу деңгээлиңизди, билген нерселериңизди эркин колдоноло билүү жагынан, даярдыгыңызды жана реалдуу турмуштук ар кандай көйгөйлөрдү чечүүдө жөндөмдүүлүгүңүздөн баалоого, мүмкүн болгон көйгөйлөрүңүздү көрүп, өзүн-өзү өркүндөтүү жолдорун белгилөөгө.

PISAга багытталган тесттерди чечүү, мектепте окуган нерсеңизге жаңы көз караш карап “масленин түбүнө жетүүгө” үйрөтөт, окууңуз кызыктуураак жана формалдуу эмес, демек, ийгиликтүү болушуна жардам берет.

PISAга багытталган тесттер менен болгон тааныштыгыңызды билим берүү процессинде кантип колдонсо болот?

Окуп жатып, окуп жаткан нерсеңиздин мааниси жөнүндө ойлонууга аракет кылыңыз, досторунуз менен талкуулаңыз жана өзүнө жана мугалимге суроолорду бериңиз:

-Бүгүн биз сабакта өткөндү ким өз ишинде колдоно алат? Бул билимди ким жана кантип колдонот?

- Муну дагы кайсы жерде колдонсо болот? Дагы кайсы аймактарда?

- Мунун башка предметтер боюнча окуганыбызга кандай тиешеси бар?

- Бул эмнеге окшош, эмнеге салыштырууга болот?

Жаңы түшүнүктүн маанисин схемалык түрдө, сүрөт түрүндө чагылдырууга аракет кылыңыз, ассоциацияларды жазыңыз жана алар менен “ойноңуз”.

"Ачык киргизүү" жолу менен конспект жазыңыз, башка предметтер, темалар жана түшүнүктөр менен байланыштардын схемасын түзүп, дал келтириңиз.

PISAга багытталган тесттер менен кайдан таанышсам болот?

Бардык иштелип чыккан PISAга багытталган тесттер Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин Билим берүүнүн сапатын баалоо жана маалымат технологиялардын улуттук борборунун сайтында (<https://ncokoit.kg>) жайгаштырылган.